Pauline Genee

Debutante Genee treedt in de voetsporen van Peper en Rosenboom met een verhaal over ambitieuze (en mislukkende) mannen op de rand van de moderniteit – hun paarden schudden met de hoofden.

Pauline Genee: ***Duel met paard.***
Querido, 251 blz. € 19,95
●●●○○

Pauline Genee (1968) debuteert met een historische roman over een streber die zo goed is met paarden dat hij zichzelf als revolutionair ziet. Het resultaat is geslaagd, al benoemt deze beloftevolle schrijfster soms nog net iets te veel.

De harde strijd om de paardenwaarheid

Door **Thomas de Veen**

Perdeschwindel, mokt de menigte. Paardenzwendel! Er móet iets gaande zijn met ondergrondse elektriciteit, of de oude paardenman geeft een seintje, met zijn hoed. Zo kan het paard precies het juiste aantal hoefklopjes geven, als antwoord op de rekensommen. De mensen zien paard Hans foutloos drie optellen bij zeven, en vijfhonderd delen door tien. En daar vier bij optellen.

Niemand gelooft écht in het bestaan van Slimme Hans, het paard dat kan rekenen, maar heel Berlijn loopt uit om hem in actie te zien. 'Over de hoofden verspreidde zich een nieuw, onbekend parfum: gepoederde wangen vermengd met hooi en haver, katoenstijfsel met paardenmest,' schrijft Pauline Genee dan in *Duel met paard*.

De roman kent meer van die bloemrijke formuleringen, treffende Duitse *couleur locale* en gevoel voor retoriek; het plezier dat de schrijfster moet hebben gehad met het tekenen en inkleuren van het Berlijn van 1904 spat ervan af. Deze debutante slaagt er bovendien in een boeiend verhaal te vertellen met een intrigerende plot - want hoe dóet-ie 't, dat rekenpaard? En het is óók boeiend voor wie de historie van het paard al min of meer kent, uit de psychologie, waar het Kluger Hans-effect handboekmateriaal is (voor wie het weten wil, met *spoiler alert*: dat gaat over de vrijwel onzichtbare 'dressuur' van een vraagsteller, met minieme bewegingen).

Ja, paard Hans is beroemd geworden. Maar nee, 'ostenisme' en 'ostenisering' zijn niet in het wetenschapsjargon opgenomen - helaas voor Genees hoofdpersoon, de paardenleraar Wilhelm von Osten. Het is in *Duel met paard* zijn vurige missie om niet als kermisklant, maar als revolutionair gezien te worden. Opgemerkt. Erkend. Slimme Hans is immers geen wonderdier, maar een pedagogische prestatie! Geen curiosum, maar het resultaat van de juiste opvoeding!

FOTO ULLSTEIN

Het rekenende **paard Hans** tijdens een optreden

Terecht zag Genee in dat aspect van dit historische verhaal een literaire roman: het verhaal van de streber Von Osten, die hoger reikt dan goed voor hem is en zijn tijd vooruit is. De stiel, kort-om, van Thomas Rosenboom en Rascha Peper.

Het verhaal wordt in gang gezet door de komst van de gesjeesde Italiaanse portretschilder Emilio Rendich, die euforisch is als hij Hans ziet rekenen. Hij ziet in Von Osten een nieuwe Copernicus, iemand die paradigma's doet kantelen: hij kan bewijzen dat dieren wél intelligent zijn. Hij schakelt zijn contacten in de wetenschap in.

Maar de lezer voelt dat dat enthousiasme van de hysterische vooruitgangsromanticus Rendich ook gewantrouwd moet worden. Duitsland staat op een breukvlak in de geschiedenis, tussen paardenkoets en automobiel. Rendich ontvangt de zinderende moderniteit met open armen, terwijl Von Ostens buurvrouw Frau Piehl het oude vertrouwde ook wel best vindt. Zo geeft Genee de strijd om de paardenwaarheid diepte, door er in wezen een duel om de moderniteit te maken - een historische roman passend.

Dat het voor Von Osten niet best zal aflopen, zien we aankomen. Dat is geen principieel bezwaar - zie Rosenboom - maar diens vermogen om een tergende, tragische ontgoocheling te beschrijven bezit Genee nog niet. Zij bewandelt een weinig overtuigend zijweggetje in Rendichs verhaal, die een verboden liefde koestert en daardoor de controle over zichzelf verliest. Het voelt kunstmatig en niet helemaal doordacht. Dan is het personage Von Osten beter gelukt, want al klinkt de bron van zijn pedagogische bewijsdrang wat bedacht (het is een afrekening met zijn Spartaanse, nou ja, Pruisische jeugd), maar het voelt natuurlijk aan.

Ondenkbaar is het dus niet dat Genee op weg is naar het niveau van Rosenboom of Peper - met het werk van Peper deelt *Duel met paard* ontegenzeggelijk het vlotte tempo. Maar soms benoemt Genee daardoor nog wel erg veel ('Von Osten was behalve verbaasd vooral boos geweest en teleurgesteld') of verliest ze de controle over haar metaforen ('ochtendschemer haakte vochtig aan de stenen').

De beloftevolle schrijfster schuilt, toepasselijk genoeg, in de kleine bewegingen. Met een geniepig gevoel voor humor laat ze al in het eerste hoofdstuk, 'voor wie goed keek', de Berlijnse paarden met 'hun loom schuddende hoofden soms bedenkingen aantekenen', bij de moderne tijd. Opmerkzame paarden, veelbetekenende kleinigheden.

Als Remco Campert in de spiegel kijkt, ziet hij niets

Remco Campert: ***Te vroeg in het seizoen.***
De Bezige Bij,
200 blz.
€ 16,90
●●●○○

'Waarover zal ik schrijven? Als een columnist zich die vraag stelt, kan dat twee dingen betekenen: óf hij kan kiezen uit een grote hoeveelheid onderwerpen en vraagt zich af welke lekkernij hij deze keer uit de snoepdoos zal graaien, óf hij heeft geen idee, zelfs geen flauw.' Mooi, dat uit de zin losgezongen 'zelfs geen flauw'.

We zijn halverwege *Te vroeg in het seizoen*, de als 'autobiografische schetsen' uitgegeven columns van Remco Campert, die deze zomer 85 wordt. (Dat er tijdens de productie een d-t-fout is blijven staan, verzwijgen we.) Campert vervolgt zo: 'Ik heb de indruk (ik zeg het een beetje voorzichtig, want ik weet niet zeker of het waar is) dat die tweede gestelde held bij mij zich de laatste jaren vaker voordoet dan vroeger.'

Zonder voorzichtigheid: het is waar. Als je de stukjes die Campert wekelijks in het boekenkatern van *de Volkskrant* schrijft, zo samen leest, valt het op hoe vaak de schrijver aan het begin van een column even een pas op de plaats maakt, vaststelt dat hij nog niet weet waarover het stukje zal gaan en zich hardop afvraagt waar het allemaal zal eindigen.

Dat heeft te maken met de manier waarop Campert al zijn hele leven schrijft - gewoon beginnen en zien waar je uitkomt - maar ook met groeiende twijfel. 'Waarom hecht ik er eigenlijk zo'n waarde aan om 'zomaar iets' te kunnen opschrijven?'

Regelmatig haalt Campert een ingetogen herinnering op. Of hij schrijft over de oudejaarskranten waarin 'gebeurtenissen van het afgelopen jaar, die we juist graag zouden vergeten, omstandig werden opgerakeld'. Vaak pakt de dichter een boek van Lucebert, Kouwenaar, Faverey of een andere hem na aan het hart liggende collega. Of hij haalt ouder werk van zichzelf aan, waar hij dan ook maar weer aan toevoegt: 'Ik weet het, ik citeer te veel. En ook nog uit eigen werk. Gun een ander ook wat eer, zou je zeggen. Maar denk niet dat ik de hele dag verliefd op mezelf in de spiegel zit te kijken. Als ik in de spiegel kijk, zie ik niets.'

Het is een mooi en droevig beeld. Want hoewel Remco Campert nooit in staat zal zijn een slecht stukje te schrijven, sluipt de herhaling stilletjes deze bundel in, samen met het besef dat er aan elk schrijverschap onherroepelijk een einde komt. Al is dat misschien juist een reden om nu nog alles van Campert te willen lezen wat we te pakken kunnen krijgen. 'Het verstandigste schrijven is misschien het niet-schrijven. Maar daar zou ik dan nog altijd over willen schrijven.'

Arjen Fortuin

Advertentie
nrc boeken
De revolutie die nog moet komen
Nu verkrijgbaar in boekhandel en op www.nrclux.nl/boeken

'Compleet en hyperactueel boek.' *Nederlands Dagblad*
Paul Aarts en Carolien Roelants
nrc handelsblad › nrc.next ›

Kinderboek

Smokkelen doe je toch gewoon als het nodig is

Dirk Weber: ***De goochelaar, de geit en ik.***
Querido, 152 blz.
€ 14,95, 10+,
●●●○○

Schrijven is schrappen. Dirk Weber is wat dat betreft een voorbeeldig schrijver: *Kies mij* (2005) en *Duivendrop* (2008) zijn fascinerende verhalen die zich kenschetsen door een weldoordacht taalgebruik en speelse toon. Terecht werden ze bekroond met Vlag en Wimpel en Zilveren Griffel.

Goedbeschouwd zou je kunnen zeggen dat op Webers nieuwste boek, dat de uitnodigende titel *De goochelaar, de geit en ik* draagt, dezelfde kwalificaties van toepassing zijn als op zijn eerdere werk. Toch blijf je achter met een gevoel dat er - niet alleen figuurlijk maar ook letterlijk - meer had kunnen inzitten. Aan Webers hoofdpersoon ligt het niet. Camiel Roossen, die met zijn broertje Joris bij zijn grootouders woont en ervan droomt in de voetsporen van zijn rondreizende goochelende vader te treden, is een innemende en eigenzinnige elfjarige.

Aan het oorspronkelijke verhaalgegeven ligt het ook niet. Het boek speelt zich af in de grensstreek tussen België en Nederland in de jaren twintig: toen er nog nauwelijks auto's rondreden, er op petroleumstellen werd gekookt en smokkelen voor veel mensen letterlijk broodnodig was.

Behalve dat de smokkelpraktijken tot spannende scènes leiden, roepen ze dilemma's op die aanhaken bij de actualiteit. In die tijd belandde je nog, zonder enige vorm van rechtshulp, in het 'Huis van bewaring' als je je, zoals Camiels vader, schuldig had gemaakt aan 'grensoverschrijdende activiteiten'. Tegenwoordig word je voor gek verklaard als je in Weert of Enschede woont en niet over de grens tankt. 'Je hebt diefstal en rechtvaardige diefstal', luidt Camiels door Robin Hood geïnspireerde credo, wanneer hij, geholpen door een geit, 'op zoek' gaat naar geld om zijn vaders advocaat te betalen.

Nee, het gevoel dat Weber te weinig heeft geschreven (of te veel heeft geschrapt) en dat Camiels verhaal minstens vijftig bladzijden langer had mogen zijn, komt doordat te veel onderbelicht blijft. De socialistische dierenarts Roodhart, de zwendelaar Martens, Camiels excentrieke vader en norse grootvader en opvoeder: wie zijn zij? Wat drijft hen? De goochelaar, de geit en ik leest als een klassiek jongensboek over een vergeten alledaags verleden. Maar met meer ruimte had Weber een volwaardiger jeugdroman uit zijn hoed kunnen toveren.

Mirjam Noorduijn

Reportage Thrillers

Thrillerschrijvers moeten 'promotable' zijn en op tv komen. Een enkeling beantwoordt aan die verwachtingen, anderen geven steeds vaker hun boeken in eigen beheer uit.

Zij geven hun thriller zelf wel uit

Door **Arjen Ribbens**

Wat hebben telefoniste Bronja Hoffschlag, huismoeder Melissa Skaye en manager Xenia Kasper gemeen? In hun vrije tijd schrijven ze spannende boeken. Thrillers die zelden of nooit in kranten worden besproken, die vaak alleen online te koop zijn, en soms toch veel succes hebben.

Hoffschlag, Skaye en Kasper delen hun passie met vele anderen. Met hoeveel precies, dat is gissen. Brancheorganisatie CPNB houdt geen cijfers over aantallen thrillerschrijvers bij. Voor de Gouden Strop, de prijs voor het beste oorspronkelijk Nederlandstalige spannende boek, werden de laatste jaren tussen de 100 en 120 boeken ingezonden. Maar lang niet alle auteurs dingen mee, zegt Sander Verheijen, hoofdredacteur van recensiesite Crimezone.nl. Hij schat dat Nederland tussen de twee- en driehonderd thrillerauteurs telt. En de aanwas is groot, zegt hij: „Vorig jaar meer dan veertig debutanten. Het aantal kleine, gespecialiseerde uitgevers groeit en ook verschijnen steeds meer thrillers in eigen beheer."

Hoe vinden die auteurs publiek? Wie helpt ze met het uitgeven. En kunnen ze van de opbrengsten leven? Een rondgang langs betrokkenen.

Uitgeefconsultant en schrijfcoach Linda Crombach helpt aspirant-auteurs op weg. Sinds drie jaar geeft zij twee keer per jaar thrillerworkshops, met steeds zes tot acht deelnemers. De meeste cursisten zijn vrouw, een jaar of veertig en zeer gepassioneerd, zegt Crombach. „Velen denken na het lezen van een spannend boek: dat kan ik ook." Melissa Skaye behoort tot de oudcursisten die Crombachs '*tips and tricks*' voor plotgedreven en spannend schrijven inmiddels in boekvorm hebben gedemonstreerd. Ze geeft haar cursisten geen uitgeefgarantie, zegt de schrijfcoach: „Ik kan de creativiteit prikkelen. Of je wordt uitgegeven heeft ook iets van een kansspel."

Behalve naar kwalitatief goede manuscripten zoeken thrilleruitgevers vooral naar bijzondere auteurs, zegt Verheijen van Crimezone.nl. „Vroeger mocht je lelijk zijn, oud en desnoods man. Nu moet het plaatje kloppen en hebben uitgevers het liefst een BN'er, een mooie vrouw met lang blond haar en hoge hakken, iemand die blogt, facebookt en een eigen publiek heeft."

Dat bevestigt Ilse Karman, eigenaar van uitgeverij De Crime Compagnie. „Als schrijvers heel *promotable* zijn, is dat een stevige plus", zegt ze. Het helpt om bij *De Wereld Draait Door* te komen of in de bladen te staan. „En voor onze vrouwenthrillers zijn *Viva*, *Linda* of Libelle belangrijker dan een recensie in *de Volkskrant* of de *NRC*."

> Uitgevers prefereren een BN'er, een mooie vrouw met lang blond haar en hoge hakken
> **Sander Verheijen, Crimezone.nl**

Xenia Kasper voldoet volledig aan het gedroomde uitgeversignalement van een thrillerschrijver. Ze heeft niet alleen lang blond haar en hoge hakken, ze is ook de manager van tv-coryfeeën als Linda de Mol, Bridget Maasland en Yolanthe Sneijder-Cabau van Kasbergen. De afgelopen zeven jaar schreef ze eerst drie chicklit-romans en daarna twee thrillers waarin ze spanning met een portie seks combineert „als het belangrijk voor het verhaal is".

Ook Kasper deelt Verheijens opvatting dat mediageniekheid een grotere rol is gaan spelen. „De schrijverswereld is behoorlijk vercommercialiseerd", zegt de persagent. „Het intellectuele gebaar is minder belangrijk geworden."

Xenia Kasper verkoopt gemiddeld 20.000 exemplaren per titel. „Mijn rol in de glamourwereld heeft zeker deuren voor me geopend. Mijn eerste boek heb ik aan Linda de Mol aangeboden. Toen kwam mijn boek meteen op televisie in *Shownieuws* en bij *RTL Boulevard*. Die mazzel heb ik als schrijver, dat ik makkelijk media-aandacht kan creëren."

Als ze een andere auto zou gaan rijden, zou ze in principe van de pen kunnen leven, zegt Kasper met een lach. Dat geldt zeker niet voor Melissa Skaye, die het schrijven combineert met het opvoeden van haar kinderen en de boekhouding van het klusbedrijf van haar echtgenoot. Via het vorige week gestopte crowdfundingplatform Tenpages.com verkocht zij tweeduizend aandelen à 5 euro voor de publicatie *Virtuele tango*, over een seriemoordenaar in haar woonplaats Hoorn. „De gunfactor was hoog. Er was zelfs een rijke man die voor duizend euro aandelen kocht."

Skaye, die eerder drie fantasyboeken schreef over een jongen met zes vingers aan zijn rechterhand, zou wel graag meer publiciteit voor haar boeken willen. „Ik hoef geen J.K. Rowling te worden, maar af en toe een recensie zou fijn zijn." Maar als dat niet gebeurt, blijft ze ook schrijven. „Dat ik als moeder van twee kinderen bij het *mystery dinner* van het Genootschap van Nederlandstalige Misdaadauteurs naast Charles den Tex en Loes den Hollander mag zitten, is toch geweldig?"

De sites van de vier daaronder geïnterviewde thrillerschrijvers MONTAGE FOTODIENST

Ook Bronja Hoffschlag geeft weinig om verkoopcijfers. De 32-jarige telefoniste en receptioniste uit Rotterdam publiceerde afgelopen najaar de 700 pagina's dikke psychologische thriller *De dode kamer*, het eerste deel van wat 'De Project Triologie' moet worden. Ze bedankte voor het aanbod van een kleine uitgever. „Die wilde een verhaallijn schrappen die ik voor het vervolgdeel nodig had. Toen zei mijn man: we doen het wel op onze eigen manier."

De echtgenoot van de schrijver ontwierp een omslag en een website en liet duizend exemplaren drukken. De verkoop gaat goed, zegt Hoffschlag, maar hoeveel exemplaren precies dat interesseert haar niet. Ze kijkt liever naar de enthousiaste lezersreacties op Crimezone.nl en Bol.com. „Daar ben ik iedere keer vijf dagen high van."

Fulltime schrijver Jeroen Guliker (47) koos er eveneens voor om zijn thrillers *Verborgen vrucht* (2011) en *Havana* (2013) in eigen beheer uit te geven. „Zeven jaar geleden verkocht ik mijn evenementenbureau om mijn droom te realiseren: schrijver worden. Zelf uitgeven is een financiële noodzaak. Bij een uitgever houd ik aan elk verkocht boek 1,70 euro over, in eigen beheer zes tot zeven euro." Met een gemiddelde verkoop per titel tussen de vijf- en tienduizend exemplaren kan hij, met wat schnabbels, net van zijn boeken leven.

Afgelopen week verscheen een viersterrenrecensie voor *Havana* in *De Telegraaf*, een meevaller die leidt tot enige tientallen bestellingen tegelijk. Voor de rest is het hard werken om zelf publiciteit te genereren, zegt Guliker. Hij is fanatiek op Facebook (2.700 vrienden), twittert regelmatig, onderhoudt zijn website en voert gesprekken met inkopers. Al met al kosten marketing en verkoop hem drie tot vier uur per dag en dan helpen de kinderen en zijn vriendin nog regelmatig met pakjes maken. Guliker: „Als schrijver op je zolderkamer achter je tekstverwerker blijven zitten, dat gaat het niet worden."